

Vlaams
Parlement

ingediend op **12-A** (2019-2020) – Nr. 2
15 oktober 2020 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Arnout Coel

over het advies

van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

over het begrotingsbeleid 2021
van de Vlaamse Gemeenschap

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Jos Lantmeeters.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaïke De Vreese, Jos Lantmeeters, Philippe Muyters, Sarah Smeyers;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Vincent Van Peteghem, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Carina Van Cauter;
Stijn Bex, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Lorin Parys, Wilfried Vandaele, Steven Vandeput, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Jo Brouns, Koen Van den Heuvel;
Marino Keulen, Maurits Vande Reyde;
Imade Annouri, Celia Groothedde;
Bruno Tobback.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

12-A (2019-2020) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

INHOUD

I.	Toelichting bij het rapport door de afvaardiging van de SERV	5
1.	Toelichting door Danny Van Assche, voorzitter SERV	5
1.1.	Inleiding	5
1.2.	Corona-impact op economie en overheidsfinanciën is ongezien	5
1.3.	Begrotingsbeleid ondergaat corona-impact.....	6
2.	Tussenkoms van Erwin Eysackers, SERV-studiedienst.....	6
2.1.	De schade door de coronacrisis	6
2.2.	Vier recente macro-economische prognoses	7
2.3.	Belangrijkste determinant: duur van de relance.....	8
2.4.	Blijvende economische schade en budgettaire consequenties	8
3.	Tweede tussenkoms van Danny Van Assche, voorzitter SERV	8
3.1.	Ontvangsten- en uitgavenzijde evalueren	8
3.2.	Nood aan prioritering en kwaliteitsbewaking bij investeringen	10
3.3.	Europees begrotingskader niet in overeenstemming met corona-omstandigheden	11
4.	Tweede tussenkoms van Erwin Eysackers	11
4.1.	Duiding raming Vlaamse schuld	11
5.	Conclusies door Danny Van Assche, voorzitter SERV.....	13
5.1.	Vlaamse schuldnormering problematisch	13
6.	Van relancebeleid naar een nieuwe periode van budgettaire beperkingen	13
II.	Repliek van minister Matthias Diependaele.....	13
1.	Inleiding	13
2.	De uitgaventoetsingen	14
3.	Fiscale mix	14
4.	De schuldevolutie.....	14
5.	Stijgende lijn overheidsinvesteringen	14
6.	Europees begrotingskader niet in overeenstemming met corona-omstandigheden	14
III.	Debat.....	15
1.	Tussenkoms van Willem-Frederik Schiltz.....	15
1.1.	Spending reviews en buitenlandse na te volgen voorbeelden	15
1.2.	Investeringsritme	15
1.3.	Conclusie	15

2.	Tussenkomst van Björn Rzoska.....	15
2.1.	Evolutie van het vorderingensaldo voorafgaand aan de coronacrisis	15
2.2.	Coronamaatregelen.....	15
2.3.	Welke van de weerhouden scenario's zijn volgens de SERV het meest realistisch?	16
2.4.	Schuld en schuldevolutie	16
2.5.	Missing links	16
2.6.	Europa	16
2.7.	Het begrotingsadvies van het Economisch Relancecomité	16
3.	Tussenkomst van Philippe Muyters	16
3.1.	Coronamaatregelen.....	16
3.2.	Schuldgraad en investeringen	17
3.3.	Spending reviews/uitgaventoetsingen	17
3.4.	Heroverweging van de fiscaliteit	17
3.5.	De vier weerhouden scenario's	17
4.	Tussenkomst van Vincent Van Peteghem	18
4.1.	Van de vier macro-economische scenario's naar een relancebeleid	18
4.2.	Het belang van een goed werkend sociaal overleg	18
4.3.	Herweging van de Vlaamse fiscaliteit.....	18
4.4.	De investeringen	18
4.5.	Hoe evalueert de SERV de Vlaamse corona- en relancemaatregelen in verband met de burens?.....	19
5.	Tussenkomst van Hannelore Goeman	19
5.1.	Het relancebeleid.....	19
5.2.	Een ander Europees begrotingskader	19
5.3.	Begrotingsevenwicht in 2024?	19
6.	Tussenkomst van Arnout Coel.....	20
6.1.	Strategische overwegingen	20
7.	Replieken van de SERV	20
7.1.	Tussenkomst van Danny Van Assche, voorzitter van de SERV	20
7.2.	Tussenkomst van Erwin Eysackers	22
7.3.	Een herevaluatie van de Europese begrotingsregels	23
7.4.	Relancecomités	24
8.	Repliek van minister Matthias Diependaele.....	24
8.1.	Onderbenutting	24
8.2.	Schuldnorm	24
8.3.	Negatieve vorderingensaldi in de meerjarenraming	24
8.4.	Nog mogelijke nieuwe uitgaven in 2020.....	24
	Gebruikte afkortingen.....	25
	Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 15 juli 2020 besprak de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over het begrotingsbeleid 2021 van de Vlaamse Gemeenschap (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 12-A/1) in aanwezigheid van:

- Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed;
- Danny Van Assche, voorzitter SERV;
- Erwin Eysackers, SERV-studiedienst;
- Pim Verbunt, SERV-studiedienst.

De door de SERV getoonde presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichting bij het rapport door de afvaardiging van de SERV

1. Toelichting door Danny Van Assche, voorzitter SERV

1.1. Inleiding

Danny Van Assche bedankt de commissie om het rapport alsnog voor het zomer-reces te bespreken.

Het rapport werd opgesteld door Erwin Eysackers en Pim Verbunt, beiden lid van de SERV-studiedienst.

Het rapport is opgesteld op basis van de gegevens die momenteel beschikbaar zijn. De cijfers evolueren zeer snel. De SERV neemt zich daarom voor om in de loop van de maand september 2020 een aantal analyses en bevindingen in dit rapport te actualiseren, op voorwaarde dat er meer gedetailleerde informatie over de impact van de coronacrisis beschikbaar is.

1.2. Corona-impact op economie en overheidsfinanciën is ongezien

De coronapandemie heeft sinds maart 2020 op een ongeziene manier de economische activiteit in België neerwaarts bijgesteld. De impact op de economie enerzijds en Vlaamse begrotingssituatie en openbare schuld anderzijds is ongezien. De cijfers zijn enorm neerwaarts bijgesteld.

Als reactie op de coronapandemie zijn er vanaf maart 2020 drastische maatregelen getroffen, met een zeer grote impact op de economie en de gehele samenleving. Dit indrukwekkende arsenaal aan maatregelen is op slechts enkele weken tijd ontwikkeld en uitgerold: nooit eerder is zoveel op zo een korte termijn uitgewerkt, ook niet tijdens de wereldwijde financieel-economische crisis (2008-2009).

Vanaf begin mei 2020 zijn deze maatregelen aanvankelijk in kleine stappen opgeheven, wat vanaf begin juni 2020 versneld is. Bij opmaak van dit advies zijn echter nog vele bedrijfstakken en activiteiten aan beperkingen onderhevig. Grootschalige publieke activiteiten (sportmanifestaties, evenementen, cultuur, toerisme, horeca enzovoort) blijven tot het einde van de zomer 2020 onmogelijk, tenzij voldoende social distancing kan gegarandeerd worden. Voor heel wat bedrijfstakken blijven er vragen over het tempo (snelheid) waarmee de lockdownmaatregelen worden afgebouwd. Vele sectoren wachten nog steeds op een exitstrategie uit de lockdown en hebben het bijzonder moeilijk.

Bovendien dient er mee rekening gehouden te worden dat België (en in het bijzonder Vlaanderen) gekenmerkt wordt door een zeer exportgerichte economie en afhankelijk is van de import van goederen en halffabricaten. De internationale vraag is vandaag evenwel in belangrijke mate verstoord en het duurt vermoedelijk meerdere jaren vooraleer de vraag volledig herstelt. De vooruitzichten wereldwijd zitten in een sterk neerwaartse spiraal, met uitzondering van een aantal specifieke bedrijfstakken met een directe of indirecte sleutelrol in de aanpak of bestrijding van de coronacrisis.

De binnenlandse vraag is voor een deel op peil gehouden door de regeringsmaatregelen.

Er is de afgelopen twee maanden een consensus gegroeid dat de groeivertraging door de coronacrisis in 2020 voor België van een ongekende grootteorde is: de recente ramingen komen uit op een bbp-bijstelling van -8,0% tot -10,5% bbp in vergelijking met 2019.

Er is veel minder zekerheid over de snelheid waarmee de economie zich zal herstellen van deze schok. Aanvankelijk werd in de macro-economische analyses uitgegaan van een V-herstel: een korte (diepe) inzinking gevolgd door een snelle relance, waarna de economie na één of maximum twee jaar terug aanknoopt bij de ontwikkelingslijnen uitgetekend voor de crisis.

In de afgelopen weken is het verwachte relancetraject bijgesteld naar een U-herstel, waarbij na de crisis de herstelperiode met een sterke groei meer dan twee jaar duurt. Nadien volgt de economie opnieuw een gewoon groeiritme, met een blijvende kloof met het voor de coronacrisis verwachte groeitraject. Er ontstaat daardoor een permanente negatieve impact (blijvende schade) op de overheidsfinanciën, door het onvolledige herstel op middellange termijn.

1.3. Begrotingsbeleid ondergaat corona-impact

De SERV pleit sinds jaren voor het bewaken van het structurele begrotingsevenwicht van de Vlaamse overheidsfinanciën.

De prioriteit voor de overheidsreactie na uitbraak van een gezondheidscrisis zoals corona dient uiteraard te gaan naar het bestrijden van de gezondheidsrisico's en het zo veilig en snel mogelijk integraal heropstarten van de economie en de gehele samenleving.

Er is daartoe de voorbije maanden terecht snel geschakeld door de Vlaamse overheid. De sociale partners verwachten nu dat deze inspanningen een structureel vervolg krijgen binnen het langetermijnperspectief van een duurzame, inclusieve en digitale transformatie van onze economie.

Het relancetraject dat vandaag en in de komende maanden uitgetekend en gerealiseerd wordt, zal via de beoogde versterking van het groeivermogen eveneens de belangrijkste factor zijn voor de gezondmaking van de Vlaamse overheidsfinanciën en het herstel van het structurele begrotingsevenwicht.

De SERV beperkt zich in dit advies tot een raming van de schade door de coronacrisis aangericht aan de Vlaamse overheidsfinanciën, voornamelijk via op termijn blijvend lagere ontvangsten dan ingeschat in precoronatijden.

2. Tussenkomst van Erwin Eysackers, SERV-studiedienst

2.1. De schade door de coronacrisis

Een structureel begrotingsbeleid impliceert dat de eenmalige meeruitgaven en minderontvangsten, ontstaan door de coronacrisis en het crisisbeleid, uit het structurele

saldo verwijderd worden. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met een correctie voor de positie van de economie in de conjunctuurcyclus. Bij opmaak van dit advies ontbreken de noodzakelijke gegevens om dergelijke inschatting van de conjunctuurpositie te maken (geen outputgap of potentiële bbp-groei). Het is vandaag dus onmogelijk om een structureel begrotingsaldo te berekenen.

2.2. Vier recente macro-economische prognoses

In dit advies over de begroting 2021 worden de parameters en dynamiek in vier recente macro-economische prognoses op Belgisch niveau gecombineerd met de beschikbare gegevens over de impact van de coronacrisis, om van daaruit de evolutie van de Vlaamse overheidsfinanciën bij ongewijzigd beleid in de komende jaren te vatten. Deze scenario's komen tot meer negatieve resultaten dan bijvoorbeeld de cijfers voor Vlaanderen in de recente economische begroting, onder andere omdat reeds rekening gehouden wordt met toekomstige uitgaven voor de bestrijding van de coronacrisis. In de prognoses is de provisie, gecreëerd bij de begrotingscontrole 2020 (2,5 miljard euro), verwerkt en daarbovenop nog een budgettaire inspanning van een half miljard euro voor de tweede helft van het jaar, of in totaal een impact van 3 miljard euro. Geen enkel scenario houdt bovendien rekening met een tweede lockdown. In voorkomend geval mag de analyse opnieuw gemaakt worden.

In deze analyses wordt geconcludeerd dat de bijkomende schade aan de Vlaamse overheidsfinanciën (in vergelijking met de initiële begroting 2020) tegen het einde van de legislatuur op minstens een bijkomend tekort van 1 miljard euro moet geraamd worden. Bij een trager en/of minder volledig economisch herstel wordt de schade aan de overheidsfinanciën groter, wat bij ongewijzigd beleid tegen het einde van deze legislatuur snel richting een bijkomend tekort van 2 miljard euro kan evolueren.

Er mag niet het oog verloren worden dat het om ramingen bij ongewijzigd beleid gaat op basis van de beschikbare informatie tot en met juni 2020, zodat risico's op significante afwijkingen in de komende jaren mogelijk zijn. Bovendien benadrukken de bronnen van alle gehanteerde modellen de zeer grote onzekerheid over de toekomstige evoluties.

Vandaag blijkt dat de SERV-raming, uitgaande van het eerste scenario na uitbraak van de coronacrisis (gebaseerd op de raming van het Federaal Planbureau van maart 2020; Federaal Planbureau 2020a), leidt tot onrealistische groeicijfers voor de relanceperiode. De raming dient dan ook voornamelijk als een vergelijkingskader voor de SERV-ramingen gebaseerd op de andere scenario's begrepen te worden.

In de SERV-raming, gebaseerd op het tweede scenario (gezamenlijke raming Planbureau/NBB van april 2020; Nationale Bank van België, 2020a), ontstaat in 2020 een initieel begrotingstekort van -6,5 miljard euro. In dit resultaat komt de veel diepere recessie dan in de eerste raming tot uiting. Tegen 2022 stabiliseert het tekort volgens dit scenario zich naar -2,1 miljard euro. In 2024 komt het begrotingsaldo -1,4 miljard euro lager uit dan het saldo, voorzien in de initiële begroting 2020.

In de SERV-raming, gebaseerd op het derde scenario (economische begroting van juni 2020; Federaal Planbureau, 2020b), wordt een donkerrood begrotingstekort van -6,8 miljard euro in 2020 bekomen, dat daalt naar een tekort van -3,3 miljard euro in 2021 en -2,7 miljard euro in 2022. Het verschil tussen de SERV-ramingen en de oorspronkelijke raming van het Planbureau voor de Vlaamse overheidsfinanciën wordt in de volgende sectie toegelicht.

Tegen het einde van de legislatuur zou het begrotingssaldo -1,7 miljard euro lager liggen dan het saldo, geraamd in de initiële begroting 2020. Het bereiken van een begrotingsevenwicht is voor de Vlaamse overheid met andere woorden bij ongewijzigd beleid onhaalbaar, zelfs al zou het relancebeleid leiden tot snellere en/of meer positieve resultaten.

De SERV-raming gebaseerd op het laatste scenario (NBB Lentevooruitzichten van juni 2020; Nationale Bank van België, 2020b) wordt gekenmerkt door een iets kleiner begrotingstekort in 2020 (-6,7 miljard euro), aangezien de recessie in 2020 als iets minder diep wordt geraamd. In 2021 wordt het tekort evenwel groter dan in het vorige scenario, door het tragere relancetraject. Het begrotingstekort daalt tot -3,1 miljard euro in 2022, waarna het jaarlijks verder daalt met ongeveer -0,3 miljard euro. In 2024 bedraagt het begrotingstekort -2,6 miljard euro, of -1,9 miljard euro lager dan het tekort geraamd in de initiële begroting 2020.

2.3. Belangrijkste determinant: duur van de relance

De vergelijking van de laatste twee scenario's toont aan dat de snelheid (of beter: traagheid) van het herstel, en niet zozeer de grootte van de initiële schok, de cruciale variabele is om de evolutie het begrotingstekort te begrijpen.

In de Lentevooruitzichten van de Nationale Bank van België (2020b) is de schok initieel kleiner, maar het herstel verloopt trager dan volgens de parameters van de economische begroting (Planbureau, 2020a). Vanaf 2021 resulteert het NBB-scenario in een minder gunstig begrotingstekort dan het scenario volgens de economische begroting. Of omgekeerd geformuleerd: een diepere schok in 2020 zoals in de parameters van de economische begroting leidt niet tot een groter begrotingstekort in de daarop volgende jaren.

2.4. Blijvende economische schade en budgettaire consequenties

In de laatste drie SERV-ramingen stabiliseert het Vlaamse begrotingsresultaat zich globaal vanaf 2022. In de volgende jaren wordt het resultaat langs uitgavenzijde in essentie beïnvloed door bijkomende uitgaven reeds opgenomen in de precoronameerjarenraming (zoals snel groeiende uitgaven voor Oosterweel), uitgaven zoals vastgelegd in het regeerakkoord, en door groeiende rente-uitgaven door stijgende schuld. Langs ontvangstenzijde beïnvloeden de diepte van de recessie in 2020 en de snelheid (traagheid) van de relance het resultaat.

In dit advies wordt het begrip 'blijvende schade' gehanteerd in de periode 2022-2024 als een proxy van het niveau waarop geraamd wordt dat het Vlaamse begrotingssaldo zich bij ongewijzigd beleid zou stabiliseren na de coronacrisis.

3. Tweede tussenkomst van Danny Van Assche, voorzitter SERV

3.1. Ontvangsten- en uitgavenzijde evalueren

De houdbaarheid van de overheidsfinanciën op langere termijn vrijwaren blijft voor de Vlaamse sociale partners de belangrijkste bekommernis.

Met het oog op de gezondmaking van de Vlaamse overheidsfinanciën is proactief een grondige evaluatie van de ontvangsten- en uitgavenzijde van de Vlaamse begroting aan de orde.

De impact van de coronacrisis is immers dermate groot dat het gehele begrotingskader dient geanalyseerd en heroverwogen te worden, in het bijzonder om plotse, niet onderbouwde en weinig zinvolle maatregelen langs ontvangsten- of uitgavenzijde te vermijden.

3.1.1. *Uitgavenzijde*

Aan uitgavenzijde heeft de Vlaamse overheid reeds een beperkte ervaring opgedaan met uitgaventoetsingen (spending reviews). Dergelijke methodieken dienen toegepast te worden in alle beleidsdomeinen om onderbouwde efficiëntiewinsten op te sporen, zoals ook aangegeven in het regeerakkoord (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 31/1).

Hierbij vragen de sociale partners om overlappingsen met gevoerd beleid op andere beleidsniveaus of afstemmingsknelpunten per beleidsdomein in kaart te brengen, met het oog op institutionele hervormingen die zich aandienen.

De sociale partners hechten er belang aan dat geleerd wordt uit buitenlandse ervaringen voor de organisatie van (onderdelen van de) publieke dienstverlening en de Vlaamse belastingen, en dat daaruit relevante conclusies getrokken worden. Uit doorlichtingen van de werking van onze overheid blijkt immers dat nog veel efficiëntie- en effectiviteitsverbeteringen op verschillende domeinen mogelijk zijn.

3.1.2. *Inkomstenzijde*

Ook een analyse en heroverweging van de Vlaamse fiscaliteit is in deze oefening aangewezen. Die heroverweging moet rekening houden met de criteria die sociale partners van belang achten om tot een optimale fiscale mix te komen. De Vlaamse fiscale maatregelen moeten groei- en welvaartsbevorderend zijn, ze moeten toekomstbestendig zijn (inspelend op verduurzaming, vergrijzing en digitalisering), een voldoende graad van herverdeling realiseren, gestoeld zijn op brede grondslagen, en last but not least doelmatig, administratief eenvoudig en transparant zijn.

De sociale partners beklemtonen dat elk van deze criteria essentieel is in de globale beoordeling van de optimale fiscale mix. Dit wil niet zeggen dat het design van elke belasting deze criteria op dezelfde manier moet bevatten.

Op de eventuele vraag aan welke maatregelen de SERV dan denkt, belooft de SERV-voorzitter dat de SERV deze oefening dit jaar zal oppakken.

3.1.3. *Overheidsinvesteringen blijven cruciaal*

Meer overheidsinvesteringen blijven cruciaal, vandaag meer dan ooit, en dat onafhankelijk van het vandaag en in de toekomst te realiseren relanceproject.

Ook in coronatijden is vereist dat de uitgaven voor overheidsinvesteringen sneller groeien dan deze voor de andere uitgaven.

Overheidsinvesteringen mogen daarbij niet te eng gedefinieerd worden: ze omvatten de eigen overheidsinvesteringen en de kapitaaloverdrachten ter ondersteuning van investeringen door derden.

Ook niet-investeringsuitgaven moeten blijven groeien, weliswaar aan een lager groeiritme dan de investeringen, zodat ook bij de niet-investeringsuitgaven significante initiatieven voor nieuw beleid, met prioriteit voor het relancebeleid, mogelijk blijven (zie de recente SERV-adviezen en nota's over het relancebeleid).

De SERV-voorzitter stelt dat de SERV zich voor het overgrote deel kan vinden in de rapporten van de relancecomités die werden opgericht door de Vlaamse Regering. De SERV is al op 27 maart 2020 gestart met de analyse van mogelijke maatregelen om de economie te herlanceren.

De SERV heeft de afgelopen jaren het belang van (goed geselecteerde en goed beheerde) overheidsinvesteringen sterk benadrukt.

Dergelijke investeringen hebben een positief effect op de economische activiteit en de productiviteit, en daarmee eveneens op de tewerkstelling evenals de overheidsfinanciën (economische groei verhoogt op termijn overheidsontvangsten). Bovendien dragen dergelijke investeringen op termijn bij tot een verhoging van de structurele economische groei (versterking van het potentiële groei van het bbp).

In de visie van de SERV dient de keuze (prioriteit) voor specifieke overheidsinvesteringen bepaald te worden door de economische en maatschappelijke uitdagingen waarmee Vlaanderen vandaag geconfronteerd wordt, en waarop specifieke overheidsinvesteringen een antwoord moeten bieden.

Kapitaalinvesteringen in infrastructuurwerken (het fietsroutenetwerk, waterwegen, missing links in het wegennet, infrastructuur voor openbaar vervoer, digitale netwerken, nutsvoorzieningen enzovoort inclusief onderhoud waar relevant) door de overheid hebben een hoge relevantie voor het versterken van het Vlaamse economische weefsel.

Dergelijke infrastructuurinvesteringen – als onderdeel van het postcoronare lancebeleid – dienen op korte termijn tot concrete resultaten te leiden. Daarom vragen de sociale partners dat investeringen in voorbereiding zo snel als mogelijk effectief opgestart en gerealiseerd worden.

Investeringen in de zorginfrastructuur en in toekomstgerichte doelstellingen, zoals digitalisering en bredere investeringsuitdagingen in het kader van de klimaat- en energiedoelstellingen, hebben eveneens een hoge prioriteit. Uiteraard moeten ook deze investeringen, als onderdeel van het postcoronare lancebeleid, op korte termijn kunnen opgestart en gerealiseerd worden.

Het door de Europese Commissie aangekondigde Europees Herstelplan is een investeringsplan dat meer investeringen versneld mogelijk maakt en de op Europees niveau uitgewerkte Green Deal versterkt. De huidige uitdagingen voor Vlaanderen en België zijn groot, niet enkel door de coronacrisis maar bijvoorbeeld ook door de brexit, zodat dit herstelplan een belangrijke aanvulling van de investeringsmiddelen kan vormen.

3.2. Nood aan prioritering en kwaliteitsbewaking bij investeringen

Het recente rapport van het Rekenhof over de realisatie van missing links in de Vlaamse wegeninfrastructuur sinds 2002 illustreert de pijnpunten van het Vlaamse investeringsbeleid in grootschalige infrastructuur in de afgelopen decennia.

Het volume aan aangekondigde en in principe besliste overheidsinvesteringen dat nog moet gebouwd en gerealiseerd worden, is aanzienlijk in Vlaanderen.

Een prioritering en budgettaire planning zijn noodzakelijk om op een efficiënte manier de investeringen met de grootste maatschappelijke relevantie in de komende jaren te realiseren. Deze prioritering vertaalt zich in een langetermijninvesteringsagenda waarbij zekerheid van uitvoering vooropstaat en die kan bijgestuurd worden indien nodig. Zo'n agenda moet ook resulteren in maximale afstemming van werken die tegelijkertijd worden uitgevoerd. Een jaarlijkse gedetailleerde rapportering over de stand van zaken inzake planning en uitvoering van investeringen is daarbij noodzakelijk.

3.3. Europees begrotingskader niet in overeenstemming met coronomstandigheden

Het Europese begrotingskader geldt vandaag in principe onverkort, al werd in maart 2020 de 'general escape clause' (algemene ontsnappingsclausule) opgenomen in het Stabiliteits- en Groeipact geactiveerd.

De Europese Commissie heeft aangegeven dat de algemene ontsnappingsclausule slechts tijdelijk wordt ingezet, zonder een einddatum te vermelden. Ook zijn er geen voorwaarden voor het deactiveren van de ontsnappingsclausule verduidelijkt. In principe herneemt het integrale functioneren van het SGP, dus zoals voor de coronacrisis, vanaf het moment dat de ontsnappingsclausule beëindigd wordt.

De Europese begrotingsregels lijken echter niet aangepast aan de huidige situatie met een zeer diepgaande recessie. Dit geldt bijvoorbeeld voor het zogenaamde schuld criterium, dat stelt dat een land jaarlijks zijn schuld met 1/20ste van zijn schuldpositie boven 60% bbp dient af te bouwen. Dit komt in de komende jaren op Belgisch niveau neer op een jaarlijkse schuldafbouw tussen 13 en 15 miljard euro.

Dergelijke schuldafbouw kan moeilijk gecombineerd worden met een sterk relancebeleid, dat bijkomende middelen zal vereisen voor nieuwe overheidsinvesteringen evenals voor gerichte maatregelen om de herstart van de economie en de arbeidsmarkt te ondersteunen.

De Vlaamse sociale partners begrijpen dat de huidige situatie een tijdelijke opschorting van het SGP vereist. Dit betekent echter niet dat gelijk welke budgettaire maatregel vandaag mogelijk is, of dat er geen budgettaire regels en beperkingen meer zouden gelden.

Het opnieuw toepassen van het SGP na de ontsnappingsclausule vraagt dat de Europese begrotingsregels op korte termijn geëvalueerd worden, zodat de vereisten van het relancebeleid en het begrotingsbeleid op een realistische wijze op elkaar afgestemd worden.

Het is van belang dat de doelstellingen van het Europese begrotingskader in de huidige corona-omstandigheden nagestreefd kunnen worden. De oorspronkelijke doelstelling van het begrotingskader – de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op korte en langere termijn – dient ook in de komende jaren de kerndoelstelling van het begrotingskader te blijven.

4. Tweede tussenkomst van Erwin Eysackers

4.1. Duiding raming Vlaamse schuld

In figuur 2 op pagina 34 van het rapport wordt de evolutie van de Vlaamse schuld conform de vier ramingen gevisualiseerd, en wordt de schuld, geraamd in de initiële begroting 2020 (donkerblauwe stippellijn), als vergelijkingspunt genomen om het verschil op het einde van de legislatuur te verduidelijken bij ongewijzigd beleid.

4.1.1. Scenario 1

In de raming gebaseerd op het eerste scenario (Planbureau van maart 2020) groeit de geconsolideerde schuld voornamelijk in crisisjaar 2020 sterk aan (+4,4 miljard euro), waarna de jaarlijkse gemiddelde toename van de nettoschuld tussen 2021-2024 in absolute termen rond de 1,2 miljard euro ligt. Einde 2024 is er bij ongewijzigd beleid voor 7,6 miljard euro aan schuld bijgekomen ten opzichte van de initiële begroting 2020.

Er wordt verondersteld dat de Vlaamse ontvangsten in deze periode relatief weinig beïnvloed worden door de coronacrisis, ook niet in 2020. Er wordt immers uitgegaan van een zeer korte recessie in de eerste helft van 2020, gevolgd door een ongeveer gelijkaardig herstel in de tweede helft van 2020. Doorheen de legislatuur zou de Vlaamse schuldnormering ruimschoots gehaald worden, al neemt de verhouding van de schuld tot de ontvangsten jaarlijks in beperkte mate toe (tot 58,2% in 2024).

4.1.2. *Scenario 2*

De raming gebaseerd op het tweede scenario (NBB/Planbureau van april 2020) wordt gekenmerkt door een sterke stijging van de schuld in 2020, waardoor de verhouding van de schuld tot de lopende ontvangsten aangroeit tot 60,5%. Het begrotingstekort in 2020 loopt immers sterk op en wordt verondersteld zich integraal in bijkomende schuld te vertalen. In de verdere legislatuur wordt de Vlaamse schuldnormering niet meer gehaald, door de combinatie van aanzienlijke begrotingstekorten en in 2020 en 2021 sterk gedaalde ontvangsten. Ondanks het snelle economische herstel blijft de schuld sneller aangroeien dan de ontvangsten, al vertraagt de verdere aangroei wel (tot 74,4% in 2024). Tegen het einde van de legislatuur zou de schuld 14,8 miljard euro hoger liggen dan de geraamde schuld in de initiële begroting 2020.

4.1.3. *Scenario 3*

In de raming gebaseerd op het derde scenario (economische begroting van juni 2020) zou de schuld tegen het einde van de legislatuur in absolute termen bijna verdubbelen tegenover de schuld in 2019 (tot 38,5 miljard euro). Vanaf 2021 ligt de verhouding van de schuld tot de ontvangsten boven de drempel van de Vlaamse schuldnormering. Ook in de volgende jaren blijft de verhouding van de schuld tot de ontvangsten verder stijgen (met gemiddeld 3,9 procentpunten per jaar in de periode 2022-2024).

4.1.4. *Scenario 4*

In de raming gebaseerd op het laatste scenario (Lentevooruitzichten van de NBB, juni 2020) stijgt de schuld aanvankelijk iets minder sterk dan in de raming gebaseerd op het derde scenario. Door een tragere relance groeit de schuld in absolute termen (en in verhouding tot de ontvangsten) echter wel sneller aan in vergelijking met het vorige scenario. In 2024 bedraagt de schuld 39,4 miljard euro, of 83,2% van de ontvangsten.

Het voorgaande impliceert dat de Vlaamse schuldnormering enkel in 2020 gehaald wordt. In elk scenario (op het eerste na) zal de schuld vanaf 2021 boven 65% van de ontvangsten uitkomen, en soms ver daarboven. Daarmee zal de Vlaamse schuldevolutie niet meer in overeenstemming zijn met de vereisten van de Vlaamse schuldnormering zoals gedefinieerd door de vorige Vlaamse Regering.

4.1.5. *Belangrijkste determinant van de schuldevolutie*

De belangrijkste determinant van de evolutie bij ongewijzigd beleid is niet de stijging van de schuld op zich (teller) maar wel de aanzienlijk verlaagde ontvangsten (noemer). Opnieuw wordt bevestigd: de snelheid en de volledigheid van de relance, en niet zozeer de aangroei van de schuld tijdens de crisisperiode, zijn de belangrijkste parameters die de schuldevolutie in de komende jaren bepalen.

5. Conclusies door Danny Van Assche, voorzitter SERV

5.1. Vlaamse schuldnormering problematisch

In de huidige omstandigheden is het onvermijdelijk dat een aanzienlijke bijkomende schuld wordt opgebouwd.

De schuldnormering, opgemaakt door de vorige Vlaamse Regering, vereist dat de geconsolideerde schuld (na correctie voor de van het federale niveau overgenomen schuld voor ziekenhuisinfrastructuur) beneden 65% van de lopende ontvangsten blijft, naast een gunstige rating bij het aangestelde kredietwaardering bureau (Moody's) evenals een nettoactiefpositie (financiële en niet-financiële activa van de Vlaamse overheid steeds groter dan passiva).

In elk meer pessimistisch scenario voor de evolutie van de Vlaamse overheidsfinanciën bij ongewijzigd beleid in de komende jaren wordt de grens van 65% volgens de schuldnormering van de Vlaamse Regering aanzienlijk overschreden. Bij een trage en onvolledige relance evolueert de schuld zonder ingrijpen tegen het einde van de legislatuur zelfs naar 80% of meer van de Vlaamse ontvangsten.

6. Van relancebeleid naar een nieuwe periode van budgettaire beperkingen

De beheersbaarheid van de schuld blijft voor de Vlaamse sociale partners echter een belangrijke bekommernis, en vereist dat de schuldevolutie op langere termijn niet ontspoot. Onze situatie is daarbij kwetsbaar, ook rekening houdend met de aanzienlijke federale staatschuld en de structurele tekorten op dat niveau en in de andere regio's.

De Vlaamse sociale partners vragen om na deze crisis dan ook de schuldgraad te laten zakken door een structureel begrotingsevenwicht na te streven, waarbij voor strategische investeringen met een duidelijk aantoonbare impact op het potentiële bbp een uitzondering gemaakt wordt. Dat is essentieel om steeds voorbereid te blijven op een volgende negatieve schok. Dit vergt een geloofwaardig budgettair gezondmakingstraject van de Vlaamse overheidsfinanciën op de middellange termijn.

Het zal dus zaak zijn van het goede moment te kiezen om van een relancebeleid (met aanzienlijke schuldopbouw) opnieuw naar een eerder austeriteitsbeleid met investeren in groei te gaan. Dat kantelpunt correct inschatten is zeer moeilijk voor het beleid. Doe je dat te vroeg dan ga je de groei afremmen, doe je dat te laat dan zal de schuldgroei sterk toenemen.

II. Repliek van minister Matthias Diependaele

1. Inleiding

Minister *Matthias Diependaele* dankt de SERV voor de analyse.

Het is goed dat het beleid af en toe geconfronteerd wordt met begrotingsanalyses die vanuit een andere zienswijze vertrekken.

Bij het overgrote deel van de analyses en de conclusies/de aanbevelingen kan de minister zich aansluiten. De minister deelt ook de analyse van de SERV dat er zeer veel economische onzekerheid is wat het extra moeilijk maakt.

Over het kader (eerst een relancebeleid en dan een shift naar het streven naar een structureel begrotingsevenwicht gekoppeld aan een strategisch investeringsbeleid) is men het dus eens. Vraag is dan hoe de Vlaamse Regering dit kader verder gaat

invullen. Dat is een veel moeilijkere opgave die start met de begrotingsopmaak 2021. Maar de minister neemt de handschoen op.

De belangrijkste aanbevelingen van de SERV sporen ook met de aanbevelingen van het economisch en maatschappelijk relancecomité die op 14 juli 2020 werden gepubliceerd. De neuzen staan dus in dezelfde richting.

Ook de minister denkt dat de Vlaamse Regering zich vooral moet zorgen maken over het structureel tekort dat de Vlaamse Regering ziet oplopen tot 2 miljard euro.

2. De uitgaventoetsingen

De uitgaventoetsingen of spending reviews zijn een interessant instrument om uitgaven- of inkomstenstromen tegen het licht te houden. Iedereen is hier voorstander van.

De minister stelt tegelijkertijd geen wonderen te verwachten van deze methodiek. Er zal bovendien nog steeds politieke moed nodig zijn om keuzes te maken en de maatregelen door te voeren.

3. Fiscale mix

Geen enkele voorwaarde die de SERV verbindt aan de fiscale maatregelen zit volgens de minister fout.

4. De schuldevolutie

Het anticrisisbeleid heeft de schuld doen oplopen. De minister begrijpt uit het advies dat de SERV tevreden is met het beleid dat tot op heden wordt gevoerd in deze coronacrisis. Dit beleid laat momenteel de schuld oplopen.

Maar de minister deelt ook de vrees van de SERV voor te verregaande schuldopbouw.

5. Stijgende lijn overheidsinvesteringen

Sinds een aantal jaar zetten de opeenvolgende Vlaamse Regeringen meer in op duurzame kapitaalsinvesteringen.

Door het rapport van de SERV wordt nogmaals duidelijk dat een verdere groei van deze investeringen alleen kan als andere uitgaven minder snel dan de economische groei gaan groeien.

6. Europees begrotingskader niet in overeenstemming met coronomstandigheden

De SERV heeft aangekaart dat het Europese begrotingskader vandaag in principe onverkort geldt, al werd in maart 2020 de 'general escape clause' (algemene ontsnappingsclausule) opgenomen in het Stabiliteits- en Groeipact geactiveerd.

Opvallend daarbij is de activering van de algemene ontsnappingsclausule sine die gebeurd. Vroeg of laat moet men daarnaar terug. Dat zal zo zijn voor elke lidstaat én deelstaat. De minister deelt ook die mening.

De Europese Unie heeft daar een grote verantwoordelijkheid. Als de EU nog een speler wil zijn die economisch competitief is, zal ze vroeg of laat de lidstaten opnieuw in het budgettaire keurslijf moeten dwingen. Andere wereldspelers zullen vermoedelijk de komende jaren een hogere economische groei laten noteren dan

de EU en een budgettaire keurslijf is een voorwaarde om op de wereldmarkten competitief te blijven.

III. Debat

1. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz bedankt vooreerst de afvaardiging van de SERV voor het advies. Het rapport leest zeer aangenaam, is heel begrijpelijk en drukt op de juiste pijnpunten.

1.1. Spending reviews en buitenlandse na te volgen voorbeelden

Op pagina 7 van het SERV-rapport vindt de spreker volgende passages: "Hierbij vragen de sociale partners om overlappings met gevoerd beleid op andere beleidsniveaus of afstemmingsknelpunten per beleidsdomein in kaart te brengen, met het oog op institutionele hervormingen die zich aandienen." en "De sociale partners hechten er belang aan dat geleerd wordt uit buitenlandse ervaringen voor de organisatie van (onderdelen van de) publieke dienstverlening en de Vlaamse belastingen, en dat daaruit relevante conclusies getrokken worden. Uit doorlichtingen van de werking van onze overheid blijkt immers dat nog veel efficiëntie- en effectiviteitsverbeteringen op verschillende domeinen mogelijk zijn."

Aan welke specifieke uitgaven en ontvangsten denkt de SERV als men dit schrijft?

1.2. Investeringsritme

Als de spreker de SERV goed begrijpt wil de SERV dat de Vlaamse Regering haar investeringsplanning in het Vlaamse regeerakkoord gestand doet en is het zaak het investeringsritme voldoende hoog te houden.

Dat spoort met de aanbevelingen opgenomen in de rapporten van de relancecomités die op 14 juli 2020 werden gepubliceerd.

Het opdrijven van het investeringsritme stuit vooral op operationele flessenhalzen. Het is zaak die tijdig te onderkennen en uit de weg te ruimen.

1.3. Conclusie

Zowel het Vlaamse regeerakkoord als de relancerapporten en het advies van de SERV sporen met elkaar. Daarmee kunnen regering en parlement aan de slag.

2. Tussenkomst van Björn Rzoska

Ook *Björn Rzoska* dankt de SERV voor dit rapport maar ook voor een aantal coronarapporten. Hij denkt daarbij bijvoorbeeld aan het rapport over de gezondheidszorg.

2.1. Evolutie van het vorderingensaldo voorafgaand aan de coronacrisis

Op pagina 16 van het rapport wordt in tabel 6 duidelijk aangetoond dat het vorderingensaldo in de loop van deze legislatuur drie jaar in het rood gaat (2021, 2023 en 2024).

2.2. Coronamaatregelen

Op 14 juli 2020 gaf minister Diependaele een helder overzicht van de coronamaatregelen met het bijbehorende budgettaire plaatje. De minister raamde de uitgaven op 2,75 miljard euro.

De SERV raamt de totale kost (tot en met 2021) op 3,5 miljard euro waarvan een half miljard euro in 2021. Waarop baseert de SERV zich om tot deze cijfers voor 2021 te komen?

2.3. Welke van de weerhouden scenario's zijn volgens de SERV het meest realistisch?

In het rapport is er sprake van vier scenario's. Begrijpen we het goed als we stellen dat de SERV het meest geloof hecht aan de meest negatieve scenario's van de NBB en het FPB van juli 2020?

2.4. Schuld en schuldevolutie

Welke remedies ziet de SERV voor de vaststelling dat de schuldsituatie van de Vlaamse overheid de schuldnorm door de coronacrisis snel zal overstijgen?

2.5. Missing links

De SERV verwijst in zijn rapport naar een rapport van het Rekenhof over missing links. Daarnaast wordt ook verwezen naar fietsroutes en snelwegen en denkt de spreker aan broekelbruggen. Wat zijn volgens de SERV de prioriteiten?

2.6. Europa

Momenteel is door de Europese Commissie de algemene ontsnappingsclausule geactiveerd.

Volgens de SERV zijn de Europese begrotingsregels niet aangepast aan de huidige situatie met een zeer diepgaande recessie.

Hoe bekijkt Europa de huidige situatie? Zal het de lidstaten toelaten de nodige investeringen te doen om een relancebeleid te voeren? Of heerst er mist in Europa?

2.7. Het begrotingsadvies van het Economisch Relancecomité

Het Economisch Relancecomité beveelt aan via een strikt begrotingstraject al in 2024 terug te keren naar een structureel begrotingsevenwicht. De spreker begrijpt dat de coronaschok nog in deze legislatuur moeten worden opgevangen en huivert daar wat bij en vraagt wat de SERV daarvan denkt.

Het Comité denkt daarbij aan een uitgavennorm, investeringsprogramma, de versterking van de nettoactiefpositie, spending reviews en een minimale financiële B-rating. Wat denkt de SERV ervan?

3. Tussenkomst van Philippe Muyters

Ook *Philippe Muyters* dankt de SERV voor het rapport.

3.1. Coronamaatregelen

Philippe Muyters wenst de vraag van Björn Rzoska over de budgettaire impact van de coronamaatregelen aan te vullen.

Op 14 juli 2020 gaf minister Diependaele een helder overzicht van de coronamaatregelen met het bijhorende budgettaire plaatje. De minister raamde de uitgaven op 2,75 miljard euro.

De SERV raamt de totale kost (tot en met 2021) op 3,5 miljard euro waarvan een half miljard euro in 2021. Waarop baseert de SERV zich om tot deze cijfers te komen? Meer specifiek de 0,25 miljard euro extra voor 2020.

3.2. Schuldgraad en investeringen

Vooreerst heeft de spreker begrepen dat de SERV ervoor pleit de strategische investeringen buiten de begroting te houden. Hij vermoedt dat het om een verspreking gaat en dat bedoeld wordt ze buiten de begrotingsnorm te houden.

Het Vlaamse regeerakkoord voorziet 1,65 miljard euro extra investeringen. De SERV pleit voor het snel uitvoeren van strategische investeringen maar noemt geen grootteorde. Wil de SERV het regeerakkoord snel uitgevoerd zien qua investeringen, wil men meer investeringen of wat beoogt men precies? Meer investeringen impliceren ook een hogere schuldgraad.

De spreker definieert strategische investeringen als investeringen die na de uitvoering ervan de groei blijvend positief beïnvloeden.

3.3. Spending reviews/uitgaventoetsingen

De spreker is blij met de steun van de sociale partners voor het inzetten van spending reviews.

Al mag men daar ook niet te veel van verwachten. Het zal van groot belang zijn de juiste doelstellingen te kiezen en het juiste technische kader te scheppen om de spending reviews te doen slagen.

Als voorzitter van de werkgroep Leesbaarheid van de begroting neemt hij zich voor om de spending reviews aan de agenda van de werkgroep te plaatsen om samen met alle geledingen van de Vlaamse overheid (departement FB, SERV, Rekenhof, en anderen) die daar vertegenwoordigd zijn na te gaan wat er moet gebeuren om er een succesverhaal van te maken.

3.4. Heroverweging van de fiscaliteit

De spreker noteert dat volgens de SERV een analyse en heroverweging van de Vlaamse fiscaliteit aangewezen is en dat die heroverweging moet rekening houden met de criteria die sociale partners van belang achten om tot een optimale fiscale mix te komen. De SERV zal deze oefening nog dit jaar aanvatten.

De spreker is benieuwd naar de resultaten van de SERV-oefening.

Hij pleit ervoor om daarover met het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering een budgettair kader af te spreken want het is makkelijk om een fiscale hervorming te bedenken en de rekening dan door te schuiven naar anderen.

3.5. De vier weerhouden scenario's

De vier weerhouden scenario's zijn zeer gedetailleerd maar liggen in lijn met wat minister Matthias Diependaele op 12 mei 2020 in de commissie heeft toegelicht.

Het is wel degelijk interessant de onderbouw van de berekening van de scenario's toegelicht te zien.

De impact van de scenario's blijkt daarom niet minder ingrijpend.

4. Tussenkomst van Vincent Van Peteghem

Vincent Van Peteghem bedankt de afvaardiging van de SERV voor het zeer interessante rapport en de toelichting. Het rapport is inderdaad vlot leesbaar en omvat alles wat het beleid moet weten.

4.1. Van de vier macro-economische scenario's naar een relancebeleid

De spreker is ervan overtuigd dat geen enkel van de vier scenario's zeer juist zal zijn maar zij bieden wel het kader aan waarmee het beleid aan de slag moet om het relancebeleid vorm te geven.

De coronapandemie heeft gezorgd voor een nooit geziene stijging van de overheidsuitgaven en explosie van de overheidsschuld.

Het is daarom van zeer groot belang dat de komende maanden een kader wordt uitgetekend waarmee we opnieuw kunnen aanknopen met economische groei en gezonde overheidsfinanciën.

De verschillende relancecomités van de Vlaamse Regering en het rapport van de SERV geven zeer goede insteken om dit kader vorm te geven.

4.2. Het belang van een goed werkend sociaal overleg

Dit relancebeleid zal nog versterkt worden als het voortkomt uit een goed werkend sociaal overleg.

De akkoorden die uit dit sociaal overleg voortkomen en vertaald worden in aanbevelingen inzake de prioritering van investeringen en uitgaven voor het relancebeleid zullen deze investeringen en uitgaven gericht en efficiënter maken.

Het is ook van groot belang dat de sociale partners samen met de politiek mee zorg dragen voor de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. De spreker gelooft ook echt dat de sociale partners de gezondheid van de Vlaamse overheidsfinanciën daadwerkelijk voor ogen houden en die verantwoordelijkheid mee dragen.

4.3. Heroverweging van de Vlaamse fiscaliteit

De spreker is zeer geïnteresseerd in het voornemen van de SERV om de Vlaamse fiscaliteit te heroverwegen en tot een nieuwe fiscale mix te komen. De SERV heeft daartoe gedefinieerd aan wat die fiscaliteit idealiter moet voldoen en beoogt hieromtrent de komende maanden voorstellen te doen. De spreker wenst wel te vernemen binnen welk kader men deze heroverweging ziet.

4.4. De investeringen

Die investeringen moeten meerwaarde hebben voor de groei en voor een aantal maatschappelijke uitdagingen. De SERV pleit voor een versnelde planning en uitvoering van overheidsinvesteringen. Eén van de problemen daarbij zijn de operationele flessenhalzen zoals het vergunningenkader.

Nu pleit één van de rapporten van de relancecomités voor de heractivering van de Vlaamse gulden begrotingsregel waarbij men moet focussen op investeringen die de Vlaamse nettoactiefpositie versterken en op de instelling van een Vlaamse investeringsnorm. De spreker had daar graag de opinie van de SERV over gekend.

4.5. Hoe evalueert de SERV de Vlaamse corona- en relancemaatregelen in verband met de burenen?

Vincent Van Peteghem had tot slot graag vernomen hoe men het Vlaamse corona- en relancebeleid inschat in vergelijking met de naburige regio's en buurlanden?

5. Tussenkomst van Hannelore Goeman

5.1. Het relancebeleid

Vlaanderen, Europa kortom de ganse wereld staat voor een enorme uitdaging aldus *Hannelore Goeman*. Men zal zo snel mogelijk de economie terug op de sporen moeten zetten. Hoe langer dat het duurt eer dat lukt hoe hoger de prijs zal zijn die daarvoor betaald zal worden. De vier scenario's die in het rapport worden uiteengezet zijn niet mis te verstaan.

Het rapport van de SERV schetst ook de krijtlijnen van wat het begrotingspad moet zijn voor de Vlaamse overheid. Het valt daarbij op hoe dicht de zienswijze van de SERV en sp.a bij elkaar liggen. Het relanceplan van sp.a, *New social deal* geheten, zet in op ambitieuze, massale maar ook slimme overheidsinvesteringen om de productiviteit op te drijven. Daarom liggen de prioriteiten op infrastructuur, digitalisering en innovatie. Die prioriteiten worden kamerbreed gedeeld.

Vraag is: hoe gaat dat gebeuren en betaald worden? Dat kan alleen door daar in de begroting de nodige middelen voor in te schrijven. We kijken dan ook uit naar de Septemberverklaring en de tweede begrotingsaanpassing 2020.

Momenteel heeft de Europese Commissie de algemene ontsnappingsclausule geactiveerd. Ook sp.a is bevreesd dat binnen afzienbare tijd deze clausule niet meer van kracht zal zijn. Het intrekken van de clausule dreigt een enorme rem op het relancebeleid te zijn.

5.2. Een ander Europees begrotingskader

Sp.a pleit dan ook zoals de SERV voor een ander begrotingskader waarin de investeringen op een andere manier worden aangerekend dan nu het geval is. De huidige werkwijze heeft een sterk ontradend effect op grote investeringsprojecten. Het is tijd dat er nieuwe afschrijvingsregels komen.

Ook de SERV lijkt aan te sturen op de gulden regel zoals opgenomen in een van de rapporten van de relancecomités waarbij de begroting een evenwicht moet vertonen voor de recurrente uitgaven maar daarnaast geleend wordt voor strategische investeringen die de groeicapaciteit van onze economie opdrijven.

De Vlaamse Regering doet dit trouwens al met de financiering voor Oosterweel. Een grote eenmalige investering die zich op termijn zal terugbetalen door de tolgelden en het ontwarren van de verkeersknoop.

Het herdenken van het Europese begrotingskader wordt ook gedragen door economen als professor Wim Moesen.

5.3. Begrotingsevenwicht in 2024?

Het economische relancecomité pleit in zijn rapport voor een aantal pistes die de spreker interessant vindt en voor pistes die ze minder interessant vindt. Zeer opvallend is de aanbeveling om het begrotingsevenwicht tegen 2024 te realiseren. Hoe staat de SERV tegenover deze aanbeveling voor een begrotingsevenwicht in 2024 en spoort dit met houdbaarheid van de overheidsfinanciën?

6. Tussenkost van Arnout Coel

6.1. Strategische investeringen

Arnout Coel wil ingaan op het voluntaristische pleidooi van collega Hannelore Goeman voor meer investeringen.

Hij vernam graag welke investeringen volgens de SERV voldoen aan de voorwaarden van strategische investeringen die buiten de begrotingsnorm mogen worden gehouden en welke niet en wat daartoe de criteria zijn en hoe dit spoort met het structureel begrotingsevenwicht?

7. Replieken van de SERV

7.1. Tussenkost van Danny Van Assche, voorzitter van de SERV

7.1.1. *Investeringsritme*

Wat de vraag van Willem-Frederik Schiltz inzake het investeringsritme en de operationele flessenhalzen betreft, stelt *Danny Van Assche* dat de SERV vooral heeft willen aangeven dat de investeringen nu niet de plaats zijn waar men moet gaan besparen. De SERV beveelt aan de geplande investeringsmiddelen in te schrijven en de investeringen door te voeren.

De SERV was in het verleden blij met de extra investeringen maar wees er toen al op dat er ruimte was voor meer investeringen.

7.1.2. *De vier scenario's*

Eigenlijk gaat het om een scenario dat in de loop van dit jaar telkens weer werd bijgesteld in negatieve zin. De scenario's werden gedurende het jaar alsmaar pessimistischer. We moeten er rekening mee houden dat het meest recente scenario, dat ook het meest pessimistische is, ook het meest realistische is omdat het op de meest recente data is gebouwd.

Vandaar de intentie van de SERV om in september 2020 een vijfde scenario te ontwikkelen om nog meer recente data in rekening te kunnen brengen en te zien of dit de situatie zou wijzigen.

7.1.3. *De remedies om de schuldgroei opnieuw in bedwang te houden*

Het onder controle krijgen van de schuld moet gebeuren door opnieuw te zorgen voor een begrotingsevenwicht. Dit kan door de economie opnieuw stevig te doen groeien waardoor de overheidsontvangsten stijgen en de schuldopbouw aan banden wordt gelegd.

De grote vraag is wanneer men van een relancebeleid overgaat in een opnieuw budgettair conservatief beleid. Dat is een zeer moeilijke vraag voor het beleid.

7.1.4. *Prioriteiten inzake infrastructuurinvesteringen*

Danny Van Assche, ingaand op een vraag van Björn Rzoska, is van oordeel dat de SERV in zijn rapport al heel duidelijk heeft gemaakt dat infrastructuurinvesteringen zijn voorkeur genieten. Het fietsroutenetwerk is bewust als eerste voorbeeld aangehaald omdat het ook bijdraagt aan het verminderen van het fileprobleem.

Veel Vlamingen wonen op minder dan 10 à 20 km van hun werk. Door het verbeteren en beveiligen van de fietsroutes moet het mogelijk zijn meer mensen naar de fiets te doen grijpen zoals in Nederland en Denemarken het geval is.

Investeren in waterwegen, missing links maar ook in infrastructuur voor het openbaar vervoer wat niet hetzelfde is als meer middelen geven aan De Lijn.

Daarnaast geeft de spreker de voorbeelden van de digitalisering en de klimaatwende.

De spreker wil dat daartoe een afdwingbare agenda wordt gemaakt. Er moeten engagementen komen en er moet verantwoording worden afgelegd wanneer men daarvan afwijkt.

Dat is het belangrijkste punt dat de SERV wil maken.

7.1.5. Investerings worden niet buiten de begroting gehouden

Danny Van Assche erkent dat hij een lapsus maakte toen hij het had over het buiten de begroting houden van de strategische investeringen. Hij bedoelde uiteraard buiten de begrotingsnorm.

7.1.6. Strategische investeringen

Hij is het eens met de definitie die Philippe Muyters gaf voor strategische investeringen, namelijk investeringen die daarna groei en inkomsten genereren.

7.1.7. Werkgroep Leesbaarheid van de begroting

Het idee om de spending reviews te bekijken in de werkgroep Leesbaarheid van de begroting vindt de SERV-voorzitter een goed idee.

7.1.8. De fiscale mix

De sociale partners hebben het engagement aangegaan om dit dossier aan te vatten en we zullen zien hoever men daarmee geraakt. Of het een geheel van principes wordt of een uitgewerkt werkstuk valt nog te bezien. De spreker hoopt tegen het einde van het jaar een eerste resultaat te kunnen neerleggen.

7.1.9. Een gedragen relance kan er alleen zijn als er goedwerkend sociaal overleg is

De spreker beaamt de stelling van Vincent Van Peteghem.

De SERV heeft zijn steentje bijgedragen aan het werk van de twee relancecomités en van de expertengroep rond minister Hilde Crevits inzake het arbeidsmarktbeleid.

De recente rapporten van de SERV werden overgemaakt en toegelicht aan de leden van de comités, vandaar dat er nogal wat overlapt tussen de aanbevelingen van de SERV enerzijds en de relancecomités en de werkgroep Arbeidsmarktspecialisten anderzijds. De SERV blijft ter beschikking van de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement.

Over de samenwerking met de Vlaamse Regering heeft de SERV niet te klagen. Er wordt open en transparant samengewerkt.

7.1.10. *Gulden Vlaamse begrotingsregel*

De SERV onderschrijft net zoals de relancecomités de gulden Vlaamse begrotingsregel, zoals uit het rapport dat vandaag wordt besproken ook blijkt.

7.1.11. *Hoe evalueert de SERV de coronamaatregelen van de Vlaamse overheid?*

De spreker vindt dit een interessante vraag. In juni 2020 is hierover een analyse gemaakt waaruit bleek dat de globale Belgische inspanning in vergelijking met andere Europese lidstaten eerder gematigd was. België zat ergens aan de kop van de lidstaten die minder uitgaven. België is nochtans zwaar getroffen en dan vooral in sectoren waar veel zelfstandigen en kmo's aan de slag zijn die minder financiële reserves hebben. Daar moet in geïnvesteerd worden en daarin is terecht geïnvesteerd.

Maar België heeft niet de financiële reserves zoals Nederland en Duitsland. Gelukkig hebben deze buurlanden beslist hun financiële reserves in de strijd te gooien en België zal daar als open economie mee van genieten.

De Belgische overheden hebben al bij al verstandig gereageerd op deze economische recessie. Over de kwaliteit van de verschillende genomen maatregelen doet de spreker geen uitspraak, bij gebrek aan grondige evaluatie daarvan.

7.1.12. *Parallellen tussen het sp.a-programma en de aanbevelingen van de SERV*

De spreker is blij met zoveel mogelijk eensgezindheid over de maatregelen om de crisis aan te pakken.

7.1.13. *De algemene ontsnappingsclausule en de terugkeer naar het Europese begrotingskader*

De SERV is van mening dat het een goede zaak is dat de Europese Commissie de algemene ontsnappingsclausule heeft ingezet. Het zal nog een tijd nodig zijn dat die clausule van kracht blijft.

Maar de SERV pleit voor een tijdige terugkeer naar de toepassing van de begrotingsregels zoals voorzien in het Stabiliteits- en Groeipact om te zorgen voor een gezond begrotingsbeleid in de Europese Unie en inzonderheid in de eurozone. Niets minder dan onze economische welvaart staat op het spel.

7.2. Tussenkamst van Erwin Eysackers

7.2.1. *Mogelijke thema's en voorbeelden voor Vlaamse spending reviews*

De SERV stelt dat in het Vlaamse regeerakkoord de spending reviews zijn opgenomen. De SERV doet geen uitspraak over welke thema's aan bod moeten komen maar stelt vast dat door de economische recessie de nood aan spending reviews nog hoger is dan die al was bij de redactie van het regeerakkoord.

Wat eventuele buitenlandse voorbeelden betreft, verwijst de SERV in algemene termen naar de ons omringende landen en regio's voor inspiratie.

7.2.2. *Meerjarenbegroting*

Op pagina 16 van het SERV-rapport staat een tabel met in wezen dezelfde cijfers als waarmee de Vlaamse Regering werkt: de coronaprovisie, aangevuld met een raming van de nog te maken coronakosten in 2020.

Zoals al eerder gesteld zijn scenario's die gemaakt werden na het uitbreken van de coronapandemie telkens opnieuw bijgesteld en in steeds pessimistischere zin. Van een korte economische schok is dit razendsnel geëvolueerd naar een ongeziene recessie.

Er wordt nu dus gewerkt op basis van de macro-economische scenario's van juni 2020.

Tijdens de begrotingsaanpassing 2020 heeft de Vlaamse Regering 2,5 miljard euro provisie aangelegd voor de financiering van de coronamaatregelen. Wat later werd daar nog 0,25 miljard euro aan toegevoegd.

De SERV heeft het aanvoelen dat het momenteel onmogelijk is met zekerheid te zeggen welke maatregelen er dit jaar bijkomend nodig zullen zijn en zo ja de welke. Vandaar dat de SERV in zijn tabel op pagina 16 enige budgettaire marge voorziet om eventuele extra maatregelen te financieren.

De relancemaatregelen die in het vooruitzicht worden gesteld zullen zich vroeg of laat ook vertalen in budgettaire engagements. De SERV heeft daarom zonder kennis te hebben van wat die maatregelen zouden kunnen inhouden een half miljard euro in 2021 extra in zijn ramingen opgenomen.

7.2.3. *Naar een begrotingsevenwicht in 2024?*

De spreker maakt een onderscheid tussen een structureel en nominaal evenwicht.

Daarbij zijn er twee zaken die men moet meenemen. Wat zijn eenmalige ontvangsten en uitgaven? Welke coronamaatregelen moeten als eenmalig of recurrent worden bestempeld en waarom? Momenteel is dat niet zo duidelijk binnen de Belgische context. Daar zullen afspraken over moeten worden gemaakt.

Om te streven naar een structureel begrotingsevenwicht in 2024 zal bovendien een conjunctuurcorrectie ingeschat moeten worden. Daartoe ontbreken een aantal data om de analyse te maken.

Een begrotingstraject naar een begrotingsevenwicht in 2024 kan dus momenteel niet, maar misschien wel binnenkort. Eerst moet de economische mist optrekken.

7.3. Een herevaluatie van de Europese begrotingsregels

De Europese Commissie onder leiding van Ursula von der Leyen heeft in februari 2020 een bevraging opgestart inzake de begrotingsregels. Dat was in precoronatijden. Die bevraging liep tot augustus 2020. Vanaf september 2020 zou men met opmerkingen aan de slag gaan.

De bevoegde eurocommissaris Paolo Gentiloni heeft de analyse- en discussiefase nu verlengd tot januari 2021.

De SERV heeft geen idee waar dit gaat landen en geen info om de evolutie in te schatten.

In het rapport van de SERV wordt gepleit om een relance- en begrotingsbeleid te voeren dat spoort met de essentiële Europese begrotingsregels.

7.4. Relancecomités

Het rapport dat vandaag wordt besproken, is opgesteld in juni 2020 en door het dagelijks bestuur van de SERV op 1 juli 2020 goedgekeurd. Het SERV-advies is dus opgemaakt voor de publicatie van de rapporten van de relancecomités.

Deze rapporten zijn op 14 juli 2020 gepubliceerd en er is nog geen tijd geweest om deze rapporten grondig te bestuderen.

8. Repliek van minister Matthias Diependaele

8.1. Onderbenutting

Minister *Matthias Diependaele* herhaalt dat er geen begrotingstechnische redenen voor de onderbenutting zijn maar wel operationele zoals het ontbreken van vergunningen.

8.2. Schuldnorm

De minister bevestigt dat de Vlaamse Regering denkt dat de Vlaamse schuldnorm van 65% eind dit jaar zal zijn bereikt. De minister betreurt dat, maar het is niet anders.

8.3. Negatieve vorderingensaldi in de meerjarenraming

De minister ontkent dat uit de tabel op pagina 16 van het SERV-rapport valt af te leiden dat de meerjarenraming kampt met negatieve vorderingensaldi. Volgens de minister zet de tabel op pagina 16 het nieuw beleid af ten opzichte van de besparingsmaatregelen.

8.4. Nog mogelijke nieuwe uitgaven in 2020

De minister ziet momenteel mogelijke nieuwe uitgaven in 2020 voor de contacttracing om de potentiële tweede golf te vermijden. De discussie over de prestatie van contacttracing hoort thuis in de Commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en de Coronacommissie.

Indien de contacttracing kan bijdragen tot het vermijden van de tweede golf is dat geld goed besteed.

Een tweede vorm van nieuwe uitgaven zouden uitgaven zijn die de schade van een eventuele tweede golf moeten opvangen. Die uitgaven hoopt de minister niet te moeten doen.

Jos LANTMEETERS,
voorzitter

Arnout COEL,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

bbp	bruto binnenlands product
FB	Financiën en Begroting (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
FPB	Federaal Planbureau
NBB	Nationale Bank van België
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SGP	Stabiliteits- en Groeipact